

Jednání v Senátu 12. června 1998

Návrh ústavního zákona, kterým se mění Listina základních práv a svobod. (24-48_senat)

Návrh ústavního zákona jste obdrželi jako senátní tisk č. 1998/59. Garančním výborem pro návrh tohoto zákona je Ústavně-právní výbor. Ten určil zpravodajem svého člena, senátora Pavla Rychetského, a přijal usnesení, které jste obdrželi jako senátní tisk č. 1998/59/1. Návrh zákona byl rovněž přikázán Výboru petičnímu, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu, jehož zpravodajem je senátor Pavel Eybert. Také tento výbor přijal k projednávanému návrhu usnesení, které jste obdrželi jako senátní tisk č. 1998/59/2. A konečně byl návrh zákona přikázán Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, jehož zpravodajem je senátor Jan Kavan. Uvedený výbor přijal k předloženému návrhu zákona usnesení, jež jste obdrželi jako senátní tisk č. 1998/59/3.

Návrh zákona uvede pan poslanec Jiří Novák, kterého mezi námi vítám a žádám ho, aby se ujal slova.

Poslanec Jiří Novák: Vážený pane předsedající, vážené paní senátorky, vážení páni senátoři. Dovolte mi, abych jménem skupiny předkladatelů poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky odůvodnil návrh ústavního zákona, kterým se mění Listina základních práv a svobod.

Listina ve svém článku 8 stanoví, že zadržet obviněného nebo podezřelého lze tehdy, jestliže je dán některý z důvodů vazby a rozhodnutí o vazbě nelze předem opatřit. Jestliže po výsledku zadržené osoby nedojde k jejímu propuštění na svobodu, musí být tato osoba do 24 hodin od zadržení předána soudu s návrhem státního zástupce na uvalení vazby. Soud je pak povinen o takovém návrhu rozhodnout do 24 hodin od převzetí zadržené osoby.

Stejně tak je postupováno i v případě zatčené osoby na základě písemného příkazu, jestliže soud má za to, že je dán některý z důvodů vazby. Ve snaze zajistit osobám, proti nimž je vedeno trestní řízení, co nejširší právní ochranu, stanovil zákonodárce velmi krátké a nepřekročitelné lhůty, v nichž musí být zadržená nebo zatčená osoba předána soudu. Lhůty zakotvené v článku 8 Listiny jsou jednoznačně nejkratší v porovnání v obdobnými lhůtami, které stanoví právní řády jiných zemí. Několik evropských států sice shodně s naší právní úpravou zná lhůtu 24 hodin pro předání předběžně zadržené osoby soudci nebo jiné k tomu zmocněné osobě, avšak i ty současně stanoví podmínky, za nichž lze předběžné zadržení předcházející rozhodnutí o vazbě prodloužit až o několik dnů.

Pomineme-li výjimečnou právní úpravu nebo praxi několika států, které umožňují naopak po výrazně dlouhou dobu držet podezřelou nebo obviněnou osobu v zadržení, zjistíme, že největší skupinu představují ty evropské státy, které připouštějí, aby o vazbě rozhodl soud, nebo jiná, k tomu uzákoněná osoba, ve lhůtě 3 dnů od zadržení s tím, že existují různé modifikace počítání běhu této lhůty. Několikaletá praxe, která se na základě právní úpravy v Listině a na ni navazující v trestním řádu vytvořila, nasvědčuje tomu, že snaha zákonodárce poskytnout zadržené osobě co největší právní jistotu, že její osobní svoboda bude omezena jen na minimální dobu, se v řadě případů obrací proti této osobě. Ve lhůtě 24 hodin od zadržení totiž musí vyšetřovatel nejen provést výslech takové osoby, ale musí obstatat důkazy, které mají pro rozhodnutí vazby význam, a z jejich znalosti musí předložit příslušný návrh státnímu zástupci. Za situace, kdy možnosti vyšetřovatele, policejního orgánu a státního zástupce jsou limitovány podmínkami, za nichž pracují, se často stává, že jejich rozhodnutí předat zadrženou osobu s návrhem na uvalení vazby soudu je odůvodněno nikoliv zjištěnými skutečnostmi, ale domněnkami, které se teprve dodatečně ověřují.

Smyslem předkládaného návrhu je tedy zmírnit uvedené negativní dopady stávající právní úpravy; prodloužení lhůty 24 hodin od zadržení obviněného nebo podezřelého do jeho předání soudu na dvojnásobek umožní, aby všechny orgány činné v trestním řízení o zadržené osobě, proti níž je vedeno trestní stíhání, mohly daleko odpovědněji posoudit, zda taková osoba má být vzata do vazby, nebo zda původně učiněný závěr o existenci důvodu do vazby pozbyl odůvodnění. Shodný názor vyslovil i Ústavní soud ČR ve svém nálezu z 28.11.1997, kdy konstatoval, že lhůta pro omezení osobní svobody uvedená v čl. 8 Listiny základních práv a svobod, zejména ta, která zavazuje jiné orgány než soudní, svojí absolutní krátkostí, hlavně ve srovnání s úpravami některých států, kde zpravidla neklesá pod dva dny, působí dvojsečně. Dle názoru Ústavního soudu sice chrání osobní svobodu člověka proti jejímu neúměrnému omezení, avšak na druhé straně omezuje práva zadrženého na obhajobu obhájcem a je nedostatečná pro náležitou dokumentaci trestního řízení.

Dovolte mi, vážené paní senátorky, vážení páni senátoři, závěrem konstatovat, že předložený návrh zákona byl společně se mnou předložen i místopředsedy Poslanecké sněmovny a v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR získal výrazně vyšší podporu, nežli vyžaduje požadované kvorum k přijetí ústavního zákona. Děkuji za pozornost.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane poslanče. Prosím, posaďte se u stolku zpravodajů. Nyní prosím o slovo zpravodaje garančního výboru, pana senátora Pavla Rychetského.

Senátor Pavel Rychetský: Vážený pane předsedající, vážený pane poslanče, vážené paní senátorky a páni senátoři, většina skutečností uváděných v úvodním přednesu k tomuto návrhu ústavního zákona je a vychází z nepochybných dosavadních poznatků z průběhu trestního řízení - a máme na mysli především tu naprosto první předběžnou přípravnou fázi, tj. období mezi vznesením obvinění a rozhodováním soudu o tom, zda uvalí, nebo neuvalí vazbu.

Ústavní Listina práv a svobod byla přijata v této zemi 9.ledna 1990 jako výsledek téměř desetiměsíční velmi intenzivní práce tehdy ještě tří parlamentů - českého, slovenského a federálního, a do uvedeného článku Listiny, který je zařazen do pasáže základních práv a svobod občana, neboť pojednává o jednom z nejzávažnějších lidských statků, o lidské svobodě, o nedotknutelnosti osoby, se zakotvil princip zvaný v právu habeas corpus act - princip, který se poprvé ve světě objevil na začátku 13.století ve Velké Británii, kde platí dodnes - princip, podle kterého bez souhlasu soudu nebo soudce nelze žádnou svobodnou osobu, žádného občana držet déle než 24 hodin.

Dnes, sedm a půl roku po přijetí Základní listiny práv a svobod předstoupila skupina poslanců Poslanecké sněmovny s návrhem, aby tato lhůta 24 hodin byla zdvojnásobena na 48 hodin, a já bych chtěl zdůraznit, že Ústavně-právní výbor jakousi potřebu toho, aby orgány přípravné fáze trestního řízení měly větší časový prostor pro shromažďování důkazů, pro provádění relevantních úkonů, tuto argumentaci Ústavně-právní výbor nepochybně sdílel, ale při svém rozhodování též přihlížel k ostatním argumentacím zde vzneseným, zejména k těm, které se vztahují právě k tomu, že jde o zásah do základních občanských a lidských práv.

Protože jde o poslanecký návrh, Poslanecká sněmovna si vyžádala stanovisko vlády. Z úst pana předkladatele nezaznělo, že vláda dala stanovisko negativní. Nesouhlasné s touto změnou. Ústavně-právní výbor, než po dlouhé rozpravě dospěl k hlasování a k usnesení, se kterým vás chci seznámit, se rozhodl tuto věc konzultovat s místy nejpopovolanějšími a schůze Ústavně-právního výboru se účastnil předseda Nejvyššího soudu dr. Otakar Motejl, náměstkyně nejvyššího státního zástupce ČR dr. Rábková, zástupce České advokátní komory dr. Mandák a zástupce ministerstva spravedlnosti.

Mohu vás informovat o tom, že jak Nejvyšší soud, tak Nejvyšší státní zastupitelství měly záporné stanovisko k navrhované změně Listiny práv a svobod, zatímco zástupce České advokátní komory jej spíše podpořil. Ale v zájmu objektivitě vám musím říci, že větší část diskuse byla kolem dalšího zákonného návrhu, a to je novely trestního řádu, než kolem vlastní Listiny. A že dokonce ta diskuse kolem navrhované navazující novely trestního řádu nepochybně asi měla též dosti rozhodující vliv na vlastní rozhodování o tom, zda se má či nemá doporučit Senátu změnit Listinu základních práv a svobod.

Proč **Ústavně-právní výbor** přijal osmi hlasy ku jednomu usnesení, se kterým vás seznamuji, tj. usnesení, kterým se doporučuje neschválit, tj. zamítnout návrh tohoto ústavního zákona, když, jak jsem již řekl, účastníci Ústavně-právního výboru sdíleli nepochybně zjištění, že orgány trestního řízení, v tomto případě tedy vyšetřovatel policie, nemá v té lhůtě 24 hodin dostatečný prostor pro to, aby relevantní procesní, hodnověrné a dostatečně pádné důkazy mohl shromáždit a soudu předložit.

Ústavně-právní výbor se totiž domnívá, že tento problém lze řešit, aniž by Parlament ČR včetně Senátu měnil Ústavu, měnil Listinu základních práv a svobod. Např., jestli se nemýlím, s účinností od roku 1994, došlo ke změně trestního řádu tak, že byl zrušen institut trestního stíhání ve věci, který umožňoval, jakmile se vyšetřovatel policie dozvěděl o tom, že byl spáchán trestný čin - pro ilustraci jakmile se našla např. mrtvola, o které bylo jasné, že byla násilně usmrcena jinou osobou - umožňoval vést okamžitě trestní řízení a provádět takové trestní úkony, takové procesní úkony přípravné fáze, jako jsou výslechy svědků, ohledání místa, znalecké posudky a jiná šetření včetně dokazování listinnými důkazy tak, že v okamžiku, kdy bylo jasné, že důvodně podezřelým pachatelem toho trestného činu je konkrétní osoba, takže tedy byly nejenom důkazy pro vznesení obvinění, ale byly současně k dispozici důkazy i pro vazbu.

Zrušením tohoto institutu a zavedením institutu, podle kterého trestní řízení se zahajuje až vznesením obvinění, trestní řád dokonce říká „sdělením obvinění“, vznikla situace, kdy orgány trestního řízení a Policie ČR mohou do té doby konat jen úkony neopakovatelné nebo neodkladné. Když mrtvolu naleznou, mohou provést soudní pitvu a ohledání místa, ale řadu dalších úkonů, které by vedly též ke zjištění toho, že nejenže byl spáchán trestný čin, ale kdo jej spáchal, dnes činit nemohou.

ÚPV dospěl k závěru, že není vhodné řešit uvedený problém změnou Listiny základních práv a svobod, to je změnou ústavního pořádku, změnou lhůty 24 hodin, která platí od 13.století např. ve Velké Británii, lhůty, kterou považujeme za významný demokratický výdobytek této země, neboť do 9.ledna 1990 platilo tzv. 2x 48 hodin, to znamená celkem 4 dny. Domnívám se, že tento problém je třeba řešit zásadní novelou trestního řádu.

Stejným způsobem to řeší sousední země. Německo má např. dva druhy vazby. První vazba je vazba předběžná, o které rozhodne soud. Řekne: do tří dnů, do pěti dnů, nejdéle do 15 dnů opatřete dostatečné důkazy, pak budu rozhodovat definitivně, nebo dotyčnou osobu pustím. To všechno jsou instituty, které umožňují, aby zásada, že rozhoduje soud a nikdo jiný o tom, že je omezena osobní svoboda na delší dobu než stanoví Ústava, byla dodržena, a při tom aby bylo možno vytvořit dostatečný časový prostor orgánům trestního řízení pro to, aby relevantní důkazy byly schopny opatřit.

ÚPV poměrem hlasů 8 : 1 navrhuje Senátu, aby návrh ústavního zákona, kterým se mění Listina základních práv a svobod, zamítl.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane senátore, a posaďte se u stolku zpravodajů.

Za zpravodaje Výboru petičního, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu vystoupí pan senátor František Konečný. Prosím ho, aby se ujal slova.

Senátor František Konečný: Vážený pane místopředsedo, vážené kolegyně a kolegové, vystupuji jako náhradník, protože kolega Eybert, který měl zpravodajovat, přítomen není.

Nerad bych polemizoval s panem předsedou ÚPV, který jednal o této otázce jistě se špičkami ledovce. Tím myslím nejvyšší zákonodárné sbory a orgány, které tady existují. Když jsme tento zákon projednávali, konzultoval jsem to s výkonnými pracovníky, a ti jsou poněkud jiného názoru. Prodloužení lhůty vítají.

Takto reagoval i náš Výbor petiční, pro vědu, vzdělávání a kulturu, který po odůvodnění návrhu ústavního zákona zástupcem navrhovatelů poslancem Novákem, po zpravodajské zprávě senátora Pavla Eyberta a po rozpravě doporučil:

1. Senátu Parlamentu ČR schválit návrh ústavního zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR,
2. určil zpravodajem pro projednávání návrhu zákona na schůzi Senátu Parlamentu ČR senátora Pavla Eyberta v zastoupení Františkem Konečným,
3. pověřil předsedu výboru, senátora Františka Vízka, předložit toto usnesení předsedovi Senátu Parlamentu ČR.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane senátore. Prosím zpravodaje Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, pana senátora Jana Kavana, aby nás seznámil s výsledky projednávání ve Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost.

Senátor Jan Kavan: Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost se rovněž zabýval návrhem ústavního zákona, kterým se mění Listina základních práv a svobod. Stejně jako zástupce petičního výboru jsem nekonzultoval špičky nejvyšší, ale řadu, především, advokátů.

Po odůvodnění zástupce navrhovatele, poslance Jiřího Nováka, po zpravodajské zprávě senátora Kavana a po rozpravě se výbor rozhodl doporučit Senátu Parlamentu ČR schválit návrh ústavního zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou, určil zpravodaje výboru pro projednání návrhu ústavního zákona na schůzi Senátu senátora Jana Kavana a v neposlední řadě pověřil předsedu výboru, senátora Žantovského, aby předložil toto usnesení předsedovi Senátu Parlamentu Petru Pithartovi.

Dovolte mi říci velmi krátce několik slov. Novelou se ústavní omezení výkonné moci ve věci doby zadržení obviněného změkčuje. Maximální doba se prodlužuje z dosavadních 24 hodin na 48 hodin. O tom, že v dané lhůtě musí policejní vyšetřovatel provést řadu úkonů, a že 24 hodin neposkytuje pro tyto úkony dostatečně dlouhou dobu, jsme tu již slyšeli. Jak jsem tomu rozuměl, i většina senátorů ÚPV s touto argumentací navrhovatele souhlasí.

I zahraniční výbor došel k názoru, že krátkost lhůty se obrací i proti zadržené osobě. Jednak je obtížné fakticky uplatnit právo na kvalifikovanou obhajobu a jednak výkonná moc v časové tísní často sahá spíše po domněnkách než zjištěných skutečnostech. Soudci často přijímají argumenty vyšetřovatele, že neměli dostatek času na přípravu a jsou tedy tolerantnější k jistému nedostatečnému zdůvodnění a vazbu uvalí.

Pak dochází k zbytečným případům, kdy je nevinná osoba ve vazbě řadu týdnů či měsíců.

Z tohoto hlediska se domnívám, že 48 hodin v cele předběžného zadržení nereprezentuje významnou újmu na občanských právech zadrženého. Současná situace vede ke dvěma extrémům: buď je vazba „na vodě“ a rozhodnutí o ní se později koriguje včetně odškodňování, a samozřejmě jde i o újmu, že daná osoba stráví ve vazbě řadu týdnů, nebo je zadržený propuštěn s nebezpečím nežádoucích následků. Prodlužování doby zadržení na 48 hodin by mělo tyto negativní dopady změnit.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že navrhovaná úprava není v rozporu s mezinárodními závazky ČR, je kompatibilní s právem EU, kde ve většině členských států stanovená lhůta se pohybuje kolem 3 dnů, v některých extrémnějších případech až do doby 6 dnů. Požadavek mezinárodního paktu o občanských a lidských právech stipuluje nutnost neprodleného předání zadrženého soudu, aniž by přesně sdělil počet dní, v judikatuře evropských arbitrážních orgánů se to vykládá jako několik málo dnů, až do maximálního počtu 6 dnů. V tomto případě i navrhovaná úprava je v rámci této normy. Děkuji

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane senátore, otevírám první část rozpravy k tomuto zákonu. Písemnou přihlášku jsem neobdržel. Hlásí se pan senátor Václav Benda.

Senátor Václav Benda: Pane předsedající, kolegyně a kolegové. Chtěl jsem se vyslovit na podporu této změny ústavního pořádku se stručným vysvětlením.

Změnilo se původní ustanovení, které určovalo lhůtu 48 hodin i pro vyšetřovatele i pro prokurátora pro vzetí do vazby, a které bylo velice zneužíváno. Několik osob, nebo dokonce desítek osob, je trestně stíháno za toto zneužívání v době komunistického režimu, k opakovanému bezdůvodnému věznění na 48 nebo na 96 hodin. Právě proto jsme do listiny prosazovali velmi striktně omezení těchto lhůt.

Změnil se ale režim a změnil se také podstatným způsobem právní režim. Neexistuje u trestního stíhání ve věci, to znamená, aby vůbec mohl být podán návrh na vzetí do vazby, musí být zahájeno proti osobě trestní stíhání, a nemůže být předem připravováno po delší dobu. Navíc o vazbě nerozhoduje státní zástupce, ale rozhoduje o ní soudce. Máme také ustanovení Listiny základních práv a svobod o tom, že nikdo nesmí být odňat svému soudci a tak není technicky proveditelné zvládnout, zvláště když do toho přijde víkend a podobně, všechny tyto výkony ve dvou 24 hodinových lhůtách. Není například možné vyhledat příslušného soudce a projednat s ním další kroky.

Domnívám se, že toto je stále ještě liberálnější než je standard většiny evropských zemí. Toto je minimální navýšení, které uvažuje, aby byl někdo obviněn ze seriózních důvodů, protože jinak to vede k tomu, aby dotyčného nepropustili, tak si pro jistotu obvinění vycucají z prstu a nemají možnost ověřit si ani totožnost ani další podstatné údaje.

Znám například příklad z Prahy 2, kde bydlím, že policie pracně dopadla vraha a díky těmto lhůtám a podobným okolnostem ho museli pustit, pak ho za mnoho milionů další rok hledali jako uprchlého, a on během toho roku stačil spáchat dvě vraždy. To je trochu varovný příklad, abychom zase nesvazovali orgánům činným v trestním řízení ruce neúnosnými lhůtami. Čili, přimlouvám se za přijetí zákona ve znění předloženém Poslaneckou sněmovnou.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji panu senátorovi, dále se hlásí pan senátor Pavlov.

Senátor Jiří Pavlov: Vážený pane předsedající, vážený pane poslanče, milé kolegyně, vážení kolegové, chci naopak vystoupit se zcela obráceným názorem, než pan kolega Benda, který

podporuje přijetí. Patřil jsem k těm sedmi v Ústavně-právním výboru, kteří vyjádřili obrácený názor a chci ho zde před plénem zdůraznit. Jsem tedy pro zamítnutí návrhu ústavního zákona, kterým se mění Listina základních práv a svobod.

Lhůta 24 hodin je pro vyšetřovatele. Slyšíme určitě mnoho argumentů v tom smyslu, že vyšetřovatelé pracují pod náporom času, to znamená ve stresu, chvatu, v nervozitě a my k tomu přistupujeme asi v tom smyslu, že se vždy jedná - a to je velice populární - o oprávněně zadrženého. A já se ptám: copak prožívá ten, který není oprávněně zadržen a vlastně prožívá chvat, obavy, nebo co vlastně prožívá? A je to jedno, zda je to 24 hodin nebo 48 hodin. Myslím si, že každý, byť by to bylo v obrovské menšině, že ti, kteří budou propuštěni a budou zadrženi neoprávněně, kdyby jeden takový případ nastal, že stojí za to se nad tím zamyslet. Pokud stačí těch 24 hodin ve staré dobré Anglii, ve Velké Británii, může to stačit i v České republice, a já také řeknu proč.

Když jsme, vážení kolegové, projednávali vysokoškolský zákon, obdrželi jsme v Ústavně-právním výboru stanovisko rektora Policejní akademie. Jedno z těch čísel bylo pro mne důležité - pan rektor konstatoval, že vyšetřovatelé mají jen ze 40% odpovídající kvalifikaci, to znamená právnickou. Proto se my můžeme vydat při našich úvahách v zásadě dvojí cestou. Buď bude stát trvat na tom, aby tato velice důležitá skupina pracovníků policie měla odpovídající kvalifikaci a tím i možnost rychlejšího a lepšího řešení své práce i výsledků práce, anebo obráceně, podlehneme trendu, že vyšetřovatelé budou mít nejen ze 40% kvalifikaci, ale potom i ze 30%, 20% - je to možná i důvod úrovně platů a jejich hodnocení - a zjistíme, že nebude stačit ani 24 hodin, ale posléze ani 48 hodin, ale jakési násobky 24 hodin.

Myslím si, že toto není správná cesta, a že tato doba by se měla skutečně minimalizovat u vědomí toho, že se to týká nejen těch nedobrych, ale i zcela řádných občanů. Z těchto důvodů jsem pro, aby se Listina základních práv a svobod neměnila.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane senátore, prosím, aby se ujal slova pan senátor Pavlata.

Senátor Josef Pavlata: Pane předsedající, dámy a pánové, mohu z vlastní zkušenosti říci - a ne z jedné - že 48 hodin v cele předběžného zadržení je tak nepředstavitelně dlouhá doba, o které se tomu, kdo to neprožil, nedá ani snít. Mluvil jsem o navrhované změně se svými přáteli, obhájci. Ti s tím samozřejmě nesouhlasí, vědí velice dobře, o čem jsem mluvil ve své první větě, a navíc vědí, že právě u obviněných, kteří jsou poprvé v této situaci, dochází velice snadno k možnosti stresové situace a určitého doznání pod slibem propuštění. Mluvil jsem také o tom s vyšetřovatelů a zajímavé je, že zejména těm, kteří pracují na vedoucích místech se toto nelíbí, protože - jak mi sami řekli - policisté budou odkládat svoji práci, budou vědět, že když je 24 hodin pryč, mají na to další den. V klidu se tomu nebudou věnovat tak, jako v době, kdy je žene čas těch 24 hodin. Nicméně já budu hlasovat pro přijetí této novely, a to sice z toho důvodu, že jsou tam problémy vyloženě technického rázu, kdy např. zadržený v Ostravě, který má být vyšetřován v Karlových Varech, tak jenom způsob přepravy je tak zdlouhavý, že není možné s 24 hodinami vyjít. To je jeden důvod.

Druhý důvod je ten, že pokud by tato novela neprošla, obávám se, že by byly vbrzku předloženy návrhy na daleko vyšší počet dní pro možnost zadržování. Děkuji.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji. Dále se do rozpravy hlásí pan senátor František Jirava.

Senátor František Jirava: Vážený pane předsedající, vážený pane poslanče, milé kolegyně, vážení kolegové, v uplynulých dnech jsme měli všichni možnost se v denním tisku seznámit s některými

poznatky občanů, kteří byli zadrženi při některých událostech v posledních dnech v Praze. V následujících dnech jsme měli možnost si přečíst jejich pocity a některé osobní zážitky. Tito lidé byli zadržováni pouze 24 hodin policií této republiky.

Samozřejmě se mi nepodaří zde vyjmenovat všechny zajímavé momenty, ale dovoluji, abych se zmínil jenom o některých. Byly tam jasné informace o šikanování ze strany policie. Některé informace o fyzickém týrání. Nepředstavitelná situace v odmítání podávání tekutin zadržným. Některí měli komplikace s tím, když chtěli odejít a použít WC. Nechci zde zdůrazňovat nedůstojné slovní výpady policistů vůči často a - myslím, převážně - nevinným občanům této republiky. Mohli bychom zde hovořit o psychickém stresu jedinců, kteří museli 24 hodin být v těchto prostorách, které byly přeplněny, které byly vědomě přeplněny, přestože jiné prostory byly zcela volné a vůbec nebyly obsazeny zadržnými. Mohl bych takhle dále pokračovat, všichni jste to měli možnost si přečíst a možná o dalších okolnostech víte více než já.

Když si představím, že toto všechno museli tito lidé snášet 24 hodin v cele předběžného zadržení pod tímto psychickým a možná i fyzickým stresem, nedovedu si představit, že podobné zacházení by bylo možné snášet po dobu delší, tzn. 48 hodin. Proto se připojuji k tomu, co zde bylo řečeno mými předřečníky. Toto je těžko akceptovatelné pro mne právě z toho lidského hlediska. Děkuji za pozornost.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane senátore. Do rozpravy je dále přihlášen pan senátor Jiří Vyvadil.

Senátor Jiří Vyvadil: Pane předsedající, dámy a pánové, přiznávám, že jsem se nechtěl do rozpravy zapojit, neboť málokdy zažívám situaci, že by mi tak dalece na tom záleželo, a málokdy zažívám situaci, že jsem tak dalece jednoznačně přesvědčen, že norma Poslanecké sněmovny by měla být přijata, a přiznávám, že jsem si nepřál, abych zde vyvolával jakékoliv rušivé momenty. A dokonce možná bych nevystoupil, držel jsem se, seděl jsem tak a řekl jsem promlčím to až do konce, kdyby možná kolega senátor Jirava, možná právě z pohledu těch obviněných, teď nevystoupil.

Jako člověk, který převážnou část své právní praxe věnoval obhajobě ve věcech trestních, jinými slovy jako obhájce v zájmu obviněných, jednoznačně jsem pro prodloužení lhůty na 48 hodin. Stávajících 24, všichni víme, že není 24 hodin, je to plus minus 14 - 16, protože on ten policista také někdy spí. Já zde nebudu vypočítávat příklady, které jsem zažíval z praxe, protože pro některé z vás by se to jevílo tak, jak se to jevílo i v Ústavně-právním výboru, jako příliš emotivní. Nechci působit v žádném případě na city.

Pouze musím konstatovat s plným přesvědčením, že za celou tu dobu jsem nikdy za ty dva roky nebyl přesvědčen o tom, že bychom měli něco tak přijmout, jako právě tuto změnu, a je to právě ve prospěch obviněných, je to právě ve prospěch právního řádu. Ale aby se to ještě možná ukázalo v rámci korektnosti, a to mi snad kolegové u Ústavně-právního výboru dosvědčí, spor, ten hlavní spor, a ono to tady bylo v úvodu řečeno, se týká § 67, odst. 2 trestního řádu, což byl problém další. Kdybychom vzali ale tu 48hodinovou lhůtu, tak tam zásadně byl pouze předseda Nejvyššího soudu, šlo-li by o to prodloužení z 24 na 48, tak i paní zástupkyně nejvyššího zastupitelství s tím souhlasila a nepochybně bojovala za to; advokát obhájce ve věcech trestních - proč by to dělal.

A já jsem velice rád, že ještě kolega Jirava o tom mluvil, protože jistě si zároveň vzpomene i na toho obhájce, který hájil tyto lidi, protože on konstatoval, jak je škoda, že je to tak krátká lhůta, neboť ti lidé samozřejmě v té mase, jeden vyšetřovatel, všichni jdou do vazby en bloc. Ve jménu těch obviněných vás prosím, prodlužme to z 24 na 48 hodin, ale nejen ve jménu obviněných, možná

i v zájmu vyšetřovatelů, v zájmu spravedlnosti. V každém případě i potom to bude v celé Evropě jedna z nejkratších lhůt. Děkuji.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane senátore. Kdo se dále, prosím, hlásí do rozpravy? Vzhledem k tomu, že nikdo, první část rozpravy uzavírám. V průběhu rozpravy padly dva návrhy, padl návrh návrh zákona zamítnout a padl návrh zákon schválit. Táží se pana poslance, zda si přeje k proběhlé rozpravě vystoupit. Prosím, pane poslanče, máte slovo.

Poslanec Jiří Novák: Vážený pane předsedající, vážené paní senátorky, vážení páni senátoři, možná je dobré říci, co mě vlastně konkrétně vedlo k tomu, že jsem se rozhodl spolu s dalšími poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky předložit tento návrh. A trochu to navazuje i na to, co říkal pan senátor Pavlov a pan senátor Jirava. Já jsem advokátem. Poslední rok své činnosti v Poslanecké sněmovně se současně věnuji advokacii. A díky tomu vím, jaký dvojitý efekt přináší současná praxe zejména po zrušení, nebo po nálezu Ústavního soudu, kterým bylo zrušeno ustanovení § 14, odst. 1, písm. d), e) zákona o policii, tedy, jinými slovy, lhůta 24 hodin pro zajištění osoby, která byla přistižena při spáchání trestného činu. A vím z konkrétních skutečností, že díky krátkosti této lhůty i v kauzách, kterým se věnuji, došlo k tomu, že byli ve vazbě lidé, kteří v ní neměli co dělat, byli v této vazbě půl roku, neměli v ní co dělat, a pokud by lhůta pro zadržení byla delší, nepochybuji o tom, že bychom měli šanci shromáždit tolik potřebných důkazů k rozhodnutí soudu, aby tito lidé ve vazbě nebyli. Je zde dvojitý efekt v současné době. Za první efekt spočívající v tom, že se nám nedostávají do vazby ti pachatelé trestných činů, kteří by v ní měli být. Naopak se do vazby dostávají občané, kteří v ní nemají co dělat. Kdybych chtěl naslouchat jenom volání příslušníků policie, kteří chtějí prodloužit lhůtu 24 hodin na 48 hodin, pak bych určitě neposlechl. Ale já naslouchám i volání advokacie, tedy lidí, kteří hájí oprávněné zájmy občanů v trestním řízení. Jestliže se shoduje a to skutečně velmi vzácně, policie i advokacie v tom, že má být tato lhůta prodloužena, pak nepochybuji o tom, že je to rozhodnutí zcela správné.

Dovolil bych si poděkovat panu senátorovi Rychetskému za velmi objektivní přednes toho, jaká byla atmosféra v Ústavně-právním výboru Senátu a co vlastně vedlo senátory k rozhodnutí, které přijali. Děkuji i za popis té atmosféry, která spočívala v tom, že se senátoři shodují v tom, že dnes není dostatečný prostor pro to, aby byla náležitě přezkoumána obhajoba obviněného a aby byly získány všechny potřebné důkazy k rozhodnutí o vazbě. S tím, že senátoři mají za to, že lze tuto věc vyřešit jinak.

Pan předseda Rychetský v této souvislosti předložil pozměňovací návrh k tomuto senátnímu tisku, který by měl tento problém řešit. Tento pozměňovací návrh se nakonec nestal součástí projednávání tohoto bodu v Ústavně-právním výboru, nicméně je dobré si říci, jaké to je řešení, které pan senátor Rychetský navrhuje. Navrhuje, aby se v § 14 zákona o policii připojily za odst. 5 další odstavce, které by měly znít takto: Jde-li o zajištění osoby podle odst. 1, písm. a) § 14, policista je oprávněn zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život nebo život nebo zdraví jiných osob nebo majetek, tedy jde-li o zajištění takové osoby, a okolnosti případu nasvědčují tomu, že důvody tohoto zajištění ve lhůtě pro zajištění nepominou, může být jeho trvání prodlouženo až na 14 dnů od okamžiku omezení osobní svobody. Promiňte, ale to je prostě nepřijatelné. Já se přiznám, že bych nechtěl žít v takové zemi, která by měla jako součást svého právního řádu takovéto ustanovení.

Dovolím si tvrdit na tom, aby lhůta byla prodloužena v ústavní Listině, aby občané měli skutečně zřetelná práva, zřetelné meze, zřetelnou jistotu toho, co stát může a co stát nemůže.

Bylo zde řečeno, že při projednávání v Ústavně-právním výboru zaujal negativní stanovisko k tomuto návrhu pan předseda Motejl a místopředsedkyně nejvyššího státního zástupce Dr. Rábková, alespoň částečně.

Možná je škoda, že neprojednáváme ty dva tisky najednou. Tedy změnu Listiny práv a svobod a návrh novely trestního řádu, protože v této chvíli jde o snahu „vylít s vaničkou i dítě“.

Ve skutečnosti nikdo ze soudců ani ze státních zástupců nic nenamítá proti prodloužení lhůty z 24 na 48 hodin, ale prostě jim vadí návrh novely trestního řádu, který logicky navazuje na změnu Listiny základních práva a svobod, který v § 67 navrhuje, aby soudce při rozhodování o vazbě též zkoumal, zda je sděleno obvinění v zákoně a zda je tedy po právu občan předveden před soudce a zda je po právu stíhán.

Řekl jsem také, že si na sklonku své parlamentní kariéry mohu dovolit být mnohem otevřenější než kdykoliv jindy.

Tvrdím naprosto otevřeně, že obava některých funkcionářů státní správy, soudu spočívá v tom, že mají strach, že by některé soudy, které rozhodují o vazbě, nebyly schopny tuto věc posoudit, a že státní zástupci tuto změnu naopak nechťejí, protože mají strach z jakési ztráty svého monopolu. To všechno přesto, že dnes máme již nálezy Ústavního soudu, které říkají, že soud je povinen zkoumat podstatu obvinění.

Dovolte mi tedy, abych plédoval na půdě Senátu pro to, aby Senát schválil návrh novely Listiny základních práv a svobod. Já věřím, že je to změna navýsost potřebná. Děkuji.

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: Děkuji vám, pane poslanče. Táži se zpravodaje Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, zda se chce vyjádřit. Nechce. Ptám se zpravodaje Výboru petičního, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu, zda si přeje vystoupit k proběhlé části rozpravy. Nepřeje. Konečně se ptám zpravodaje garančního výboru, zda si přeje vystoupit. Přeje. Prosím, pane senátore, máte slovo.

Senátor Pavel Rychetský: Milé kolegyně, kolegové, živě **si dovedu představit vaše rozpaky poté, co vám zde dva lidé, kteří zdůrazňovali, že jsou advokáty, argumentovali tím, že i advokáti si přejí, aby jejich klienti místo 24 hodin byli 48 hodin zadrženi.** Je to přirozené, protože v těch prvních 24 hodinách většinou není advokát dosažitelný. Ale ani jeden z nich vám neřekl to, co je „stará známá vesta“.

Zadržení podezřelého, uvalení vazby na obviněného, bohužel, všude na světě i v těch nejcivilizovanějších zemích v očích toho, kdo vede vyšetřování, má jednu hlavní funkci. Zlomit ho, přimět ho k doznání. Nejběžnější argument je: když se mi přiznáte, nedám návrh na uvalení vazby, jinak tady zůstanete až ztvrdnete. Dokonce možná víte, že je běžné, jakmile je vazba uvalena, přestanou se dělat jakékoliv vyšetřovací úkony. Dokonce jeden z kolegů z Poslanecké sněmovny to nedávno zažil. Od okamžiku uvalení vazby nevidí svého vyšetřovatele dlouhé měsíce, aby měl čas právě na to; já teď nechci používat příliš emocionálních slov, ale bohužel je to všude. Ve skutečnosti omezení osobní svobody má jako hlavní funkci psychologické působení na toho člověka, který je vytržen z vlastního prostředí. To je ta hlavní funkce, i když to tak žádný zákon neříká. Důvody vazby samozřejmě zákon uvádí jinak. Ale toto vnímá každý, kdo vede vyšetřování jako účinný nástroj k tomu, aby se vyšetřování dovedlo k úspěšnému konci.

Chtěl bych reagovat na jediná slova pana poslance Nováka, když zde četl ten nepředložený pozměňovací návrh a říkal, že v takové zemi by nechtěl žít a dosti štítivě se k tomu vyjadřoval, tak jenom vám chci říci, že to byl doslovný překlad německého zákona, SRN.

Hlasujte tak, jak vám velí vaše svědomí. Děkuji.

[Místopředseda Senátu Ivan Havlíček](#):Děkuji vám, pane zpravodaji. Jak jsem řekl, byly podány dva návrhy. O těch nyní budeme hlasovat.

Prosím o součet senátorek a senátorů připravených k hlasování. Přítomno je celkem 62 senátorek a senátorů. Vzhledem k tomu, že se jedná o ústavní zákon, potřebný počet hlasů pro přijetí je třípětinová většina, čili 38 hlasů. Táží se, kdo je pro schválení návrhu zákona ve znění předloženém Poslaneckou sněmovnou, prosím, necht' zvedne ruku. Pro zákon se vyslovilo celkem 48 senátorek a senátorů. Táží se, kdo je proti. Proti se vyslovilo celkem 7 senátorek a senátorů. Konstatuji, že návrh zákona byl schválen. Děkuji panu poslanci, děkuji panu zpravodaji.

Než otevřu další bod, dovolu mi, abych měl toto oznámení do zápisu: včerejší omluva senátorů Richarda Falbra a Antonína Petráše se vztahuje i na dnešní den. Dále mám omluvit paní místopředsedkyni Moserovou z části dnešního dopoledního jednání. Hlásí se předseda klubu sociální demokracie, pan senátor Vojíř, prosím, máte slovo.

[Senátor Zdeněk Vojíř](#):Vážený pane místopředsedo, vážené dámy a pánové. Prosím o přerušení tohoto jednání na poradu klubu na půl hodiny. Děkuji.

[Místopředseda Senátu Ivan Havlíček](#):Vyhláшуji přestávku. Pokračování bude v 11.45 hodin.

(Jednání po přestávce opět zahájeno.)

[Místopředseda Senátu Přemysl Sobotka](#):Vážené kolegyně, vážení kolegové, budeme pokračovat po přestávce a budeme projednávat bod, který se nazývá: